

WSTĘP

I Konferencja Komitetu Ochrony Orłów *Ochrona drapieżnych zwierząt, a rozwój cywilizacyjny społeczeństw ludzkich. Poszukiwanie kompromisów* odbyła się w dniach 20-21 sierpnia 2005 r. w Centrum Edukacji Przyrodniczo-Leśnej w Rogowie. Było to możliwe dzięki wsparciu finansowemu udzielonemu przez Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie. Zamysłem organizatorów było stworzenie profesjonalnego forum prezentacji i wymiany doświadczeń oraz dyskusji problemów związanych z ochroną drapieżnych zwierząt w Polsce. Nie do końca się to udało ze względu na zawężenie tematu tylko do ptaków. Obok ptaków także drapieżne ssaki są jedną z najbardziej kontrowersyjnych grup organizmów pod względem ich wpływu na formy ludzkiego gospodarowania zasobami przyrody. Jedne i drugie przez wiele lat uważano wyłącznie za szkodniki. Dopiero pod wpływem nowej wiedzy ekologicznej zrodziło się wnikliwsze rozumienie ich funkcji pełnionych w przyrodzie i ich pozytywnego wpływu na interesy człowieka. Drapieżcy pełnią w przyrodzie ważną rolę regulatora liczebności swoich ofiar. Oprócz tego poprzez swą selektywną rolę wpływają na poprawę zdrowotności i kondycję zwierząt, którymi się żywią. W tym wypadku wzajemne zjadanie się jest uzasadnione; drapieżcy zabijają po to, aby przetrwać. Czasem jest to także negatywny wpływ. Zwykle ma to miejsce, gdy delikatną równowagę biologiczną zakłócają sami ludzie. Potocznie drapieżca to ten, który ma ostry dziób, szpony, kły czy pazury. Z biologicznego punktu widzenia takim samym drapieżcą jednak jest sikorka zjadająca owady, jak i jastrząb chwytający gołębie. W obu wypadkach *menu* zależy od ilości i dostępności ofiar, co analogicznie wpływa także na liczbę samych drapieżców. Prezentowane materiały dotyczą tylko ptaków szponiastych i sów, jednak ich poziom wzbudza duże uznanie. Oceny liczebności poszczególnych gatunków ptaków drapieżnych zostały przez Komitet Ochrony Orłów (KOO) i jego współpracowników wykonane zgodnie z międzynarodowymi standardami metodyki. Poszczególne artykuły przedstawiają najbardziej aktualne dane o stanie i trendach w populacjach gatunkowych, np. bielika, orła przedniego, rybołowa, sokoła wędrownego czym wzbogacają wiedzę o stanie fauny krajowej. KOO jest przykładem organizacji pozarządowej rozwijającej się w kierunku działań wielopłaszczyznowych. Badania naukowe łączone są z działaniami ochronnymi i szeroko rozumianą edukacją ekologiczną. Ważną rolę odgrywają projekty inwentaryzacyjnoszkoleniowe: *Leśnicy polscy, polskim orłom* oraz *Bubobory* będące próbą proekologicznego zaangażowania środowiska leśników i formą poszukiwania autentycznych form zarządzania i gospodarowania ekosystemami leśnymi. Przed

Lasami Państwowymi i leśnictwem na progu XXI w. stoją bowiem nowe wyzwania, którym same mogą nie sprostać. Dotyczy to głównie aspektu finansowania i realizowania funkcji ochronnych i społecznych, gdzie współpraca z wyspecjalizowanymi częstokroć, wieloma organizacjami pozarządowymi może to ułatwić, z korzyścią dla przedmiotu zainteresowań.

Dla przykładu w latach 2001-2004 zinwentaryzowano, zaprojektowano i skonsultowano z administracją leśną ponad 600 stref ochronnych dla ptaków. Dzięki coraz częściej wspólnej aktywności terenowej aktualnie w Polsce ochroną objęto miejsca lęgowe 70-90% bielika, rybołowa, orla przedniego i orlika grubodziobego oraz 30-40% populacji pozostałych gatunków leśnych, które podlegają tej formie ochrony. W działaniach coraz częściej uczestniczą leśnicy, jednak głównymi wykonawcami byli członkowie KOO popierani przez polskie i międzynarodowe fundusze. To olbrzymia praca, którą nie sposób jednoznacznie wycenić. Dla porównania warto przytoczyć, że dzisiaj łączny areal stref ochronnych (178 459 ha) jest większy niż powierzchnia wszystkich naszych rezerwatów przyrody razem wziętych.

W zaprezentowanych artykułach słowo *kompromis* pada często z różnych ust. Oprócz głównego organizatora konferencji (KOO), w wydarzeniu wzięły udział także inne stowarzyszenia pozarządowe: Fundacja Wspierania Inicjatyw Ekologicznych w Krakowie, Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Ptaków, Polskie Towarzystwo Ochrony Przyrody *Salamandra*, Towarzystwo Badań i Ochrony Przyrody, Towarzystwo Przyrodnicze *Bocian*, Stowarzyszenie Na Rzecz Dzikich Zwierząt *Sokół*. Niektóre zaprezentowały też swoje osiągnięcia. Jak widać podczas wspólnych poszukiwań kompromisów, zrównoważony rozwój może realizować się w praktyce i nie być pustą definicją. Systematyczna, choć wymagająca przełamywania barier, współpraca leśników i ornitologów spowodowała, iż tworzenie nowych stref nie budzi już dziś większych emocji i jest w miarę powszechnie akceptowane przez leśników. Spadek liczby naruszeń przepisów uznać można za jedno z najważniejszych wspólnych osiągnięć leśników i ornitologów. Wskazuje to jak bez dużych nakładów finansowych, głównie poprzez współpracę i edukację, można osiągnąć znaczny efekt ekologiczny.

W imieniu współorganizatora powyższego wydarzenia (CEPL), zapraszam do lektury.

Dariusz Anderwald